

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

Кафедра «Історія та теорія музики»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	перший
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»

Дніпро 2019

**ВІДОМОСТІ ПРО ВИКЛАДАЧА:
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА**

ПІБ	Брондзя Валентина Миколаївна
Науковий ступінь	
Наукове звання	заслужений діяч мистецтв України
Посада	викладач кафедри «Історія та теорія музики» Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки
Місце роботи	Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки
Адреса кафедри	м. Дніпро, вул. Ливарна, 10, каб. 226
Контакти	097 215 38 10
E-mail	<i>musa579@ gmail.com</i>
Консультації	
Час	відповідно до графіку і консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри
Місце	Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки, м. Дніпро, вул. Ливарна, 10, каб. 226

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Інструментознавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Згідно навчального плану Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки, дисципліна «Інструментознавство» є вибірковою.

Програмою навчальної дисципліни «Інструментознавство» передбачено вивчення основних положень із наступних питань:

- Основи інструментознавства.
- Налаштування струнних інструментів, їх обсяги та регістри та основні штрихи.
- Діапазони і регістри духових інструментів, характер і порівняльну силу їх звучанні, а також основні технічні можливості.

- Найбільш вживані ударні інструменти.
- Технічні прийоми оркестровки, що є наслідком виразно - смислового значення самої істоти музичного тексту.
- Знакові і графічні позначення інноваційних прийомів авангардної музики XX і XXI століть (сучасна нотна графіка).

Закріплення отриманих теоретичних знань та формування практичних навичок відбувається на практичних заняттях та при виконанні самостійної роботи (підготовка до аудиторних занять, підготовка до контрольних заходів та опрацювання розділів програми).

2.ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3	I
Аудиторні заняття, у т. ч:	34		56
лекції	-		-
лабораторні роботи	-		-
практичні заняття	34		-
індивідуальні заняття			-
Самостійна робота, у т. ч:	56		-
підготовка до аудиторних занять	20		-
підготовка до контрольних заходів	10		-
виконання курсового проекту або роботи	-		-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на практичних заняттях	16		-
Форма підсумкового контролю	залік		I

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (згідно стандарту вищої освіти України)

Загальні компетентності:

1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентності:

1. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
2. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

Програмні результати навчання:

1. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.
2. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Група струнних смичкових інструментів.

ТЕМА 1. Група струнних смичкових інструментів. Струнний оркестр.

Загальний огляд групи струнних смичкових інструментів. Налаштування. Аплікатура. Оркестрові діапазони. Основні штрихи.

ТЕМА 2. Група дерев'яних духових інструментів. Загальний огляд групи дерев'яних духових інструментів. Використання в оркестрі.

Звукоутворення, родові дерев'яні інструменти, лабільні (губні) та лінгвальні (язичкові) інструменти, темброві можливості інструментів, схеми з'єднань між собою та із струнною групою.

Змістовий модуль 2. З'єднання інструментів.

ТЕМА 1. З'єднання дерев'яних духових і валторн із струнною групою.

Мелодія у духових на фоні струнних. Підкреслення і подвоєння окремих голосів тканини за допомогою духових. Зіставлення ансамблів струнних і дерев'яних духових інструментів.

ТЕМА 2. Малий симфонічний оркестр.

Особливості оркестрової фактури. Аналіз партитур (Чайковський «Євгеній Онєгін»: вступ; сцена і аріозо Ленського, сцена листа; Лядов 8

російських народних пісень; Шостакович Симфонія №9, ч.2). Функціональне ділення оркестрової фактури в музиці гомофонно-гармонійного складу.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Група мідних духових інструментів.

ТЕМА 1. Група мідних духових інструментів.

З'єднання мідних інструментів з дерев'яними.

Загальний огляд групи мідних духових інструментів. Схожість і відмінність в звучанні інструментів, що входять до її складу. Використання групи мідних духових інструментів в оркестрі.

ТЕМА 2.

Група ударних інструментів. Арфа, фортепіано, челеста, орган.

Загальний огляд ударних інструментів. Використання їх технічних і виразних можливостей в музиці різних епох і стилів. Роль ударних інструментів в загальному звучанні оркестру. Арфа і основи техніки нотації для неї. Фортепіано, челеста. Орган. Загальне поняття про основи його пристрою і техніку нотації для нього.

Змістовий модуль 4. Великий симфонічний оркестр.

ТЕМА 1. Великий симфонічний оркестр.

Склади великого оркестру: парний, потрійний; інші види. Основні властивості великого оркестру. Оркестрова фактура в цілому. Різноманітність функціональної будови оркестрової фактури в музиці різних стилів. Формотворне значення оркестрових засобів. Основні види оркестрового варіювання. План оркестровки творів в цілому. Поняття про темброве-динамічну драматургію.

ТЕМА 2. Основні тенденції і напрями в сучасній інструментовці.

Функціональне інструментознавство. Подальший розвиток принципів і прийомів функціональної інструментовки у бік посилення конструктивне-лінійного початку в оркестрі, як відображення загальної еволюції сучасної музики, для якої характерна зростаюча роль поліфонії в усіх її різноманітних проявах. Деякі загальні тенденції в сучасній інструментовці. Аналіз партитур. Вибір партитур, при вивченні яких студент може ознайомитися з принципами і прийомами, близькими його власним творчим спрямуванням, удосконалити свою індивідуальну техніку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього год.	у тому числі					Усього год.	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												

Змістовий модуль 1. "Загальні питання в викладенні курсу музичної літератури в середніх навчальних закладах"											
Тема 1. Загальні положення про оркестр	6		2			4					
Тема 2. Група струнних смичкових інструментів (струнний оркестр)	20		8			12					
Тема 3. Група дерев'яних духових інструментів та малий симфонічний оркестр.	20		8			12					
Разом - зміст. модуль 1	46		18			28					

Змістовий модуль 2. «Великий симфонічний оркестр»

Тема 4. Група мідних духових інструментів і великий симфонічний оркестр.	20		8			12					
Тема 5. Група ударних, клавішно-щипкових інструментів	18		6			12					
Тема 6. Великий симфонічний оркестрв цілому	6		2			4					
Разом зм. модуль 2	44		16			28					
Усього годин	90		34			56					

5.Самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів при вивченні курсу “Інструментознавство” є невід’ємною складовою навчального процесу. Вона допомагає засвоєнню матеріалу та досягненню якісного результату.

Самостійні заняття охоплюють різні форми роботи:

- закріплення пройденого на уроці матеріалу;
- підготовка до контрольних заходів;
- огляд підручників та навчальних посібників,
- робота з літературою;
- підготовка доповідей;
- підготовка анотацій оркестрових творів в аудіо записі або концертному виконанні;
- підбір прикладів на використання окремого інструмента в різних творах композиторів;
- аналіз оркестрової тканини фрагментів симфонічних творів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Походження та історичний розвиток поняття «оркестр».	4
2	Група струнних смичкових інструментів - історія музичних інструментів, видатні майстри-конструктори, виконавці на струнних інструментах . Твори для струнного оркестру.	12
3	Група дерев'яних духових інструментів - історія музичних інструментів, видатні майстри - конструктори, виконавці на інструментах . Твори для камерного оркестру.	12
4	Група мідних духових інструментів - історія музичних інструментів, видатні майстри-конструктори, виконавці на інструментах . Твори для великого симфонічного оркестру.	12
5	Група ударних, клавішно-щипкових інструментів – походження та історія музичних інструментів.	12
6	Аналіз творів для великого симфонічного оркестру.	4
	Всього за навчальним планом	56

6. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента.

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу:

- словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
- наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
- практичні (вправи, практичні роботи).

2. За організаційним характером навчання:

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю та самоконтролю у навчанні;
- бінарні (поєднання теоретичного, наочного практичного ...) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального

матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

7. Форми і методи контролю

Поточний контроль включає до себе перевірку засвоєння матеріалу тем курсу, виконання практичних завдань, відпрацювання академічних заборгованостей.

Модульний контроль – включає до себе перевірку засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу (змістовний модуль) згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань, проведення рубіжного атестування.

Підсумковий контроль – проводиться з метою оцінки результатів навчання та здійснюється у формі проведення семестрового заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. . Якщо студент виконує у встановлений час

всі завдання то підсумковий контроль може мати вигляд суми попередніх результатів. Підсумковий контроль проводиться за бажанням студента або викладача (в разі необхідності).

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1						Підсумковий тест (залік)	Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)						Проводиться за бажанням студента для підвищення рейтингу	100
т.1	т.2	т.3	т.4	т.5	т.6		
15	15	10	20	20	20		
40			60				
100							

Порядок зарахування пропущених занять:

Пропущені практичні заняття зараховуються шляхом їх самостійного опрацювання студентом (конспектування, підготовка реферату, підготовка до слухової роботи, тестових завдань, презентації тощо) із наступним їх захистом за розкладом консультацій викладача.

9. Критерії оцінки знань і вмінь:

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

у випадках, коли студент глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни: знає різновиди оркестрів, класифікацію інструментів, їх конструкцію, темброві та акустичні властивості, музично-виразні можливості; може дати характеристику оркестрової тканини нескладних партитур симфонічного оркестру; володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS

Добре	82 – 89	B
	74 – 81	C

у випадках, коли студент знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	67 – 73	D
	60 – 66	E

у випадках, коли студент засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в музичних інструментах, припускається помилок або неточностей при аналізі оркестрової партитури, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0 – 34	F

у випадках, коли студент не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики		для заліку
90 – 100	A	5	відмінно	зараховано
82 – 89	B	4	добре	
74 – 81	C			
67 – 73	D	3	задовільно	
60 – 66	E			
35 – 59	FX	2	незадовільно з	не зараховано з

			МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ	МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

- 1.Белявіна, Н. Д. Инструментознавство: історія виникнення, побутування та професійного розвитку струнних інструментів : навч. посіб. Ч.1. К. : ДАКККіМ, 2002. 84 с.
- 2.Вовк Р. А. Инструментознавство : оркестр. духові та удар. інструменти : навч. посіб. ,Київ. ін - т музики ім. Р. М. Глієра. – К. : ДКС Центр, 2012. 167 с
- 3.Дражниця Л.Л. Инструментознавство (інструменти духових оркестрів) : навч. посіб., Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. - Л. : ЗУКЦ, 2011. 168 с.
- 4.Лебедєв В.К. Словник-довідник з інструментознавства : навч. посіб. Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : Нова кн., 2010. 164 с.
- 5.Хащеватська С. С. Инструментознавство. Підручник .Вінниця, НОВА КНИГА, 2008. – 256 с.

Додаткова:

1. Блюм Д. Краткий курс инструментоведения. Москва, 2008.
2. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України. Харків, Основа, 2000
3. Грузін І.О., Семеряга В.О., Юшин Г.О., Потапов Я.О. Твори для духових інструментів композиторів Дніпропетровщини. Дніпро, Ліра, 2018.80с.
- 4.Мальтер Л. И. Таблицы по инструментоведению: инструменты симфонического, духового, эстрадного и русского народного оркестров,

электроинструменты, певческие голоса. Санкт-Петербург, 2014.132 с.

5.Кожухарь В. И. Инструментоведение. Симфонический и духовой оркестр: учебное пособие. Санкт-Петербург [и др.]: Планета музыки: Лань, 2009. 318 с.

6. Толмачев Ю. А. Духовые инструменты. История исполнительского искусства. Учебное пособие. Лань, 2015. 288 с.

7.Чулаки М.И. Инструменты симфонического оркестра. М, .Музыка, 2007. 96с

Інформаційні ресурси

Інтернет-ресурси

1. Дніпропетровська державна обласна універсальна наукова бібліотека
[http:// www.libr.dp.ua/](http://www.libr.dp.ua/)

2. Національна бібліотека України ім. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Народна бібліотека України
[http://www. biglib.com.ua/](http://www.biglib.com.ua/)

4. Бібліотека української літератури
[http://www. ukrlib.by.ru/](http://www.ukrlib.by.ru/)

5. Харківська музично-театральна бібліотека
[http://www. artlib.iatp.org.ua/](http://www.artlib.iatp.org.ua/)